

*Є. В. КОВАЛЬОВ, д-р екон. наук, проф.
Харківський національний університет внутрішніх справ*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВСТУПУ ДО СОТ

Проведений аналіз сучасного соціально-економічного стану України. Виявлена суттєва невідповідність напрямків розвитку України світовим економічним тенденціям. Сформульовані ризики і загрози входження національної економіки до СОТ. Запропоновані заходи зміцнення економічної безпеки країни.

Надійшла до редколегії 5.02.2008

Україна активно намагається інтегруватися у глобалізаційні економічні процеси через вступ до Світової організації торгівлі. Економічна глобалізація – це сучасне явище, яке швидко розвивається і ще далеко не вивчено. Глобалізація оцінюється вченими як стала неоднозначна тенденція світового розвитку - вона несе національній економіці як позитивні, так і негативні наслідки. У разі умілого використання міжнародного поділу праці на основі СОТ країна може підвищити свою конкурентоспроможність, поширити на світових ринках реалізацію товарів, забезпечити економічну стабільність і високі стандарти життя людей. У протилежному випадку, коли країна не зможе ефективно використовувати на основі СОТ переваги глобалізації, під тиском більш сильних конкурентів вона поступово буде витиснена на виконання брудних і шкідливих виробничих процесів, або перетвориться у сировинний придаток розвинутих країн. Сильна технологічна залежність приведе до нееквівалентного товарного обміну – коли країна буде експортувати сировину і матеріали з низькою доданою вартістю і імпортувати складні товари з високою доданою вартістю. Залежність технологічна буде супроводжуватись залежністю політичною.

Об'єктивна оцінка майбутніх результатів вступу України до СОТ для економічного становища країни та її економічної безпеки є питанням сучасним і дуже актуальним. Реальний погляд на ці процеси збереже нас від зайвих помилок і нераціональних витрат.

Важливі дослідження проблеми економічної безпеки в Україні ведуть вчені: В. Геєць, В. Мунтян, Г. Задорожний, О. Бандурка, В. Гончарова, В. Духов, Є. Олейников, Г. Пастернак-Таранущенко. Вплив глобалізації на національну економіку ґрунтовно

вивчають: О. Білорус, Т. Блудова, З. Борисенко, В.Власов, Г. Волинський, В. Зянько, Д. Лук'яненко, В. Лукашевич, Я. Новодворський, М. Хохлов, С. Удовик, С. Фомішін.

Аналітики, які досліджують сучасний економічний стан і конкурентноздатність України, констатують, що її економіка поступово розвивається, але існує ряд ризиків і загроз економічній безпеці країни.

За даними Статистичної служби ООН Україна за величиною валового національного доходу у 2006 році займала 107-е місце у світі (1520 дол. США на душу населення; Люксембург – 65630 дол., Швейцарія – 54930 дол., США – 43740 дол., Японія – 38980 дол.) [1]. За рівнем бідності Україна знаходиться на 3-му місці у Європі після Молдови та Албанії. Якщо купівельна спроможність населення в Україні складає 1487 євро, то у Швейцарії – 27521 євро, Норвегії – 24993 євро, Ірландії – 22207 євро [2]. Наростає різниця у доходах між багатими та бідними. Відповідно до соціальних стандартів Ради Європи співвідношення доходів багатих та бідних верств населення не повинно перевищувати 10 разів. Якщо порівняти окремі країни, то це співвідношення у Китаї становить 7:1, у країнах ЄС – 5-7:1, в Японії – 4,3:1, в Україні – 30:1 [3]. Це реальна економічна основа соціальних ускладнень та можливих революційних потрясінь. Складність економічного становища закономірно загострює демографічну кризу. Чисельність населення України з 1994 по 2003 р. скоротилася на 4,6 млн. чол., а за прогнозами ООН, у 2010 р. зменшиться до 46,1 млн., 2020 – до 40 млн., а в 2050 до 25 млн. чол. [4]. Соціально-економічні показники сучасної України визначають граничні умови економічної безпеки держави, коли країна може без вороття загубити свій шанс увійти до ко-

ла розвинутих держав світу. В умовах вступу до СОТ дуже важливо реально оцінити свої можливості, правильно вибрати напрямки і фактори економічного зростання.

Сучасна економіка України має сировинну направленість розвитку. Основною експортною галуззю України є металургійна промисловість. Близько 40 % валютних надходжень країни забезпечує металургійний сектор [5, с.72]. Більш як 2/3 загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси [6, с.7]. Мінерально-сировинна база України включає близько 20 тисяч родовищ і проявів 113 корисних копалин. Запаси залізних руд становлять понад 14 % загальносвітових, марганцевих – понад 43 %. Україна займає провідні місця за запасами титану, цирконію, урану, літію, графіту, каоліну, вогнетривких глин, сірки, калійних солей, декоративного каменю. В Україні видобувається близько 5 % світового обсягу мінерально-сировинних ресурсів, при цьому гірничодобувна промисловість щороку випускає продукцію на 25 – 28 млрд. дол. Україні належать провідні позиції у видобутку багатьох видів мінеральної сировини – вугілля, марганцевих і залізних руд, титану, графіту, каоліну. До промислового освоєння залучено від 40 до 75 % розвіданих запасів основних видів корисних копалин [7].

Конкурентоздатність сировинного напрямку розвитку економіки підтримується низькою вартістю продукції - цьому сприяє застосування дешевої, відносно кваліфікованої робочої сили. Якщо в європейських країнах заробітна плата становить 60-70 % ВВП, то в нас – лише 20-25 % [8]. Але протидіють цьому високі енерго та матеріаломісткість продукції, зношеність основних фондів. Знос основних фондів на вітчизняних металургійних підприємствах досягає 60 %; в Японії – 15-20 %, в США і ЄС – 25 % [5, с.73].

У короткостроковій перспективі вступ України до СОТ приведе до зростання виробництва та продажу продукції сировинних галузей на світовому ринку, але цей напрямок економічного розвитку вважаємо безперспективним з кількох причин:

а) у теперішній час Україна має не настільки великі природні ресурси, щоб їх прода-

вати у вигляді сировини, обкрадаючи наступні покоління;

б) «сировинна» економіка виробляє продукцію з низькою доданою вартістю переважно за неперспективними, брудними або шкідливими технологіями, що знижує можливості майбутнього економічного розвитку країни;

в) Україна має ще достатній економічний потенціал для переробки власних природних ресурсів у конкурентноспроможну продукцію.

Світові пропорції розвитку галузей економіки зовсім інші, ніж в Україні. Прогресивнішою стає галузева структура світової промисловості, в якій перші місця посідають: машинобудування (40 % усієї продукції), хімічна промисловість (більше як 15 %), харчова (14 %), легка промисловість (9), металургія (7 %). Найбільш швидко зростаючою галуззю залишається електронна й електротехнічна промисловість [6, с.5]. Таким чином, сировинний напрямок розвитку сучасної української економіки є не тільки неперспективним, але і суперечить світовим економічним тенденціям та послаблює економічну безпеку країни.

Основним, світова економіка вибирає не сировинний, а інноваційний напрямок розвитку. В розвинутих країнах світу до 90 % приросту ВВП створюється за рахунок інноваційної діяльності [9]. Інновації дають можливість суттєво підвищувати продуктивність праці, знижувати витрати, підвищувати якість продукції. Постіндустріальні суспільства розвинутих країн все інтенсивніше працюють над здобуттям та збереженням знань, як основи інноваційного розвитку. Економіка розвинутих країн все більш стає економікою знань. Володіння складними технологіями дає можливість розвинутих країнам оставляти у себе чисті, безпечні стадії створення продукції, а неконкурентноспроможним країнам передавати функції видобутку сировини і брудного виробництва. Різні рівні доступу до знань і технологій стають основою створення продукції з різною доданою вартістю і нееквівалентного товарного обміну. Зрозуміло, що зміцнення економічної безпеки України знаходиться на напрямках інноваційної діяльності та розвитку галузей, які забезпечують зростання науково-технічного

рівня держави. Але стан економіки на сучасному етапі свідчить про те, що на жаль, Україна не має власної, глибоко продуманої стратегії інноваційного розвитку. Відбувається істотне послаблення позицій інноваційно орієнтованих галузей. На машинобудування, яке є серцевиною інноваційної моделі економіки, в Україні припадає лише 11,3 % промислового виробництва, тоді як у розвинутих країнах – 45,3 % і у світі в цілому – 35,9 % [10].

Декларуючи необхідність інноваційного розвитку економіки України, держава реально нічого не робить для такого розвитку. Підтвердженням цього є стрімке скорочення обсягів державної підтримки наукової та науково-технічної діяльності. Протягом перших 10 років ринкової трансформації економіки України частка видатків державного бюджету на науку знизилася з 0,82 % до 0,3 % ВВП, тобто до рівня слаборозвинутих країн [11, с.4]. У той же час країни ЄС ставлять за мету збільшення обсягу фінансування науки до 3 % ВВП [11, с.5].

Інноваційний вплив науки на суспільне життя залежить від рівня її фінансового забезпечення. При фінансуванні у межах 0,4 % ВВП наукові дослідження мають для суспільства тільки культурно-освітнє значення; коли держава витрачає на науку до 0,9 % ВВП, то можна очікувати й появи нових наукових результатів; і тільки при вищих обсягах фінансування наукові дослідження суттєво впливають на економіку. Тому зовсім не випадково 90 % продукції національного виробництва не мають наукового забезпечення [11, с.5]. Фактичне ігнорування інноваційного напрямку розвитку практично всього суспільного господарства після вступу України до СОТ посилює зниження конкурентоспроможності, подальше економічне відставання від країн-конкурентів, підвищить загрози економічній безпеці держави.

Конкурентоспроможність українських підприємств у межах СОТ значною мірою буде залежати від їх розміру. За розміром та економічним потенціалом підприємства поділяються на малі, середні та великі. Відповідно до досліджень вчених та деяких нормативно-правових документів до малих підприємств віднесено фірми, які мають менш як 50, середні – від 50 до 1000, великі – бі-

льше 1000 найманих працівників. За даними Держкомстата України кількість малих і середніх підприємств у 2003 р. складала 92,5 %, великих – 7,5 % від загальної їх чисельності. При цьому, частка малих і середніх підприємств у обсязі виробництва складає 24,8 %, великих – відповідно 75,2 % [12, с.53–55]. Таким чином, за кількістю основну долю складають малі і середні підприємства. Але за обсягами випуску продукції – великі підприємства.

Малі і середні підприємства у підтриманні економічної безпеки держави мають суттєве значення. Вони діють переважно на внутрішньому ринку країни, сприяють трудовій зайнятості населення і зниженню рівня безробіття, формуванню середнього класу і зміцненню політичної стабільності. Малі підприємства швидко пристосовуються до змін в умовах господарської діяльності і забезпечують раціональне переміщення капіталу із однієї господарської сфери у іншу. Але історичний досвід розвинутих країн свідчить про те, що визначальна роль у економічному житті країни і підтриманні її економічної безпеки належить великим підприємствам. Внаслідок високого економічного потенціалу, вони можуть працювати з дуже великими обсягами унікальної продукції, зберігати та розвивати високі технології, концентрувати групи висококваліфікованого персоналу, створювати умови для високоефективної праці, успішно конкурувати на світових ринках з фірмами інших країн. Таким чином, ефективно діяти у межах СОТ будуть переважно великі підприємства.

На жаль, в Україні сформувалася стійка концепція безумовного розукрупнення великих підприємств та підтримки розвитку малого і середнього бізнесу. Так, у 1991 р. 27 галузей народного господарства були представлені одним великим підприємством із самостійним балансом, 21 галузь – по два підприємства, 25 галузей було зосереджено на трьох підприємствах, 9 – на чотирьох, 6 – на п'яти підприємствах. Іншими словами, 88 галузей мали або монополію, або олігополію структуру. Рівень монополізації виробництва (частка одного підприємства у загальному випуску) по 364 видах продукції становив у зазначений рік 100 %, по 70 – від 90 до 99,9 %, по 58 – від 80 до 89,9 %, по 72 –

від 70 до 79,9 %, по 142 – від 50 до 69,9 %, по 156 – від 35 до 49,9 %. Абсолютно монополізованим було виробництво багатьох видів продукції металургії, в машинобудуванні – тракторів і сільськогосподарської техніки, екскаваторів, тепловозів, промислових електровозів, мотоциклів, автомобілів з дизельними двигунами, автотранспорту [13, с.23]. За роки незалежності України наслідком політики зміщення акцентів з підтримки великого на малий та середній бізнес стала руйнація потужних виробничих і науково-технічних комплексів та утворення на цій основі дрібних господарюючих суб'єктів. Відповідно з прийнятою концепцією з 1991 по 2004 р. кількість малих підприємств збільшилось у 6 разів – з 47,1 тис. до 283,4 тис., однак при цьому, рівень конкурентоспроможності України у міжнародних рейтингах не змінився та остається стабільно низьким. Так, за даними інституту економіки і прогнозування НАН України, у 2005 р. з 116 країн України з індексу конкурентоспроможності у зростанні займала 84 місце [14].

Проведена демонополізація великих українських виробництв руйнуюче діє на економіку, протидіє світовій тенденції інноваційного розвитку. Вона суттєво зменшила можливості розробки та впровадження у виробництво технологічних інновацій, які потребують суттєвих витрат, що не під силу малим підприємствам. Ці обставини особливо посилюються тим, що сфера науки в Україні була також суттєво послаблена, внаслідок чого розрив між наукою та виробництвом збільшився.

Найбільш сприятливими до інновацій є великі підприємства. Так, серед підприємств з чисельністю понад 5000 чол. інновації здійснювали 64 % підприємств, а з чисельністю працівників від 50 до 5000 чол. – лише 17 % [15].

Українська економіка розвивається практично без наукових розробок. Частка української наукомісткої продукції на світовому ринку високотехнологічних товарів складає 0,1 %. У той же час частка наукомісткої продукції США на світовому ринку дорівнює 36 %, Японії – 30 %, Німеччини – 17 %, Китаю – 6 % [9].

Одним з негативних наслідків розукрупнення українських підприємств явилось зниження інноваційного рівня виробництва. Так,

у 2005 р. впровадженням інновацій у промисловості займалися 8,2 % загальної кількості підприємств, тоді як у 2004 р. – 10,0 %, у 2003 р. – 11,5 %, у 2000 р. – 14,8 % [15].

В результаті такої помилкової концепції «розвитку» суттєво зменшився загальний і особливо експортний потенціал України, знизився рівень її економічної безпеки.

Напроти, розвинуті країни світу приділяють значну увагу концентрації виробництва та підтримці великих підприємств. Так в США, починаючи з 80-х років ХХ ст., в антитрестівське законодавство були внесені значні послаблення, зокрема, переглянуто вимоги щодо злиття, піднято «пори́г» ринкової концентрації при горизонтальних злиттях, дозволено оцінювати можливості злиття з точки зору забезпечення суб'єктів від негативного тиску технологічної та іноземної конкуренції, послаблено заборони на створення спільних підприємств, знижено анти-трестівські штрафи для таких підприємств, запроваджено індивідуальні підходи до кожного випадку злиття, особливо в галузях високих технологій, та орієнтири на досягнення нестатичної ефективності від зниження ринкової ціни та збільшення обсягу випуску в короткий строк, а довгострокової динамічної ефективності внаслідок розвитку інноваційного процесу [16].

Завдяки картельній практиці в Японії в 1955 – 1970 рр. було успішно проведено модернізацію чорної металургії, вугледобувної промисловості, суднобудування, нафтопереробки, виробництва хімічних добрив. У Південній Кореї в машинобудуванні, електроніці, текстильній промисловості, чорній і кольоровій металургії, нафтохімії та суднобудуванні здійснювалося примусове злиття приватних компаній, що призвело до утворення високо монополізованих виробничих структур. Уряди більшості розвинутих країн зайняли досить лояльну позицію щодо концентрації внутрішнього виробництва, дозволяючи вітчизняним компаніям діяти подібно монополіям і у такий спосіб усувати з ринку зарубіжних конкурентів [13, с.22].

Вважаємо, що сучасні наміри розвинутих країн світу на укрупнення виробничих підприємств можна оцінити як вірне врахування ними об'єктивної тенденції розвитку глобалізації на посилення концентрації і конкуре-

нції крупного капіталу. Так, на початку XXI століття пройшли злиття великих світових компаній. В аерокосмічній промисловості об'єдналися «Боїнг» і «Локхід», в нафтопереробці «Екссон» і «Мобіл», «Шеврон» і «Тексако», в автомобілебудуванні «Даймлер-Бенц» і «Крайслер», в банківській сфері – злиття великих американських банків «Морган» і «Чейз Манхеттен». Особливий місцевий приклад концентрації виробництва – за рахунок української «Криворіжсталі» пройшло посилення металургійної групи «Мітал Стіл».

Суттєва особливість глобалізації полягає у тому, що у сучасному світовому економічному середовищі поступово змінюються центри економічного впливу – керівна роль держав слабшає, а на перше місце за впливом на процеси економічного розвитку виходять транснаціональні корпорації. Їхня кількість за десятиліття (1990–1999 рр.) збільшилася майже вдвічі – з 36 тис. до 63 тис., а їхніх закордонних філій налічується близько 600 тис. Так, «БМ» має філії у більш як 80 країнах, «Сіменс» – у 52 тощо. В списку 100 найбільших економік світу (розглядаються як національні, так і транснаціональні організації) 51 позицію посідають транснаціональні корпорації [17]. Річні доходи деяких транснаціональних корпорацій значно перевищують ВВП окремих держав, у тому числі і України. Так, в 2004 р. Україну з ВВП 68,339 млрд. дол. випереджали з річного доходу 23 корпорації. Серед них найбільш потужна – «General Motors» (США), її дохід 176,558 млрд. дол. перевищував ВВП України у 2,6 рази, а дохід «найменшої» корпорації «Hitachi» (Японія) у 71,859 млрд. дол. був трохи більше ВВП України [13, с.24].

Слід відмітити ще одну характерну рису розвитку глобальних економічних процесів – активну, а часом і несправедливу, жорстку позицію держав розвинутих країн у відстоюванні національних інтересів. У межах СОТ формуються нерівні умови доступу до ринків товарів та послуг розвинутих та інших країн. Так, Королівство Тонга, яке приєдналося до СОТ у 2005 р., не зможе, наприклад, установлювати розмір увізних мит вищим від 20 % вартості товару. Для порівняння, у США мито на імпорт яловичини становить

350 %, у ЄС на цукор – 300 %. Причому на таких жорстких умовах прийняття Тонга до СОТ наполягали саме Європа і США [18]. Розвинуті країни в межах СОТ залишають за собою узаконене право на найвищі рівні внутрішньої підтримки виробників сільськогосподарської продукції. Наприклад, ЄС – 76903 млн. дол., США – 19103 млн., Канада – 3720 млн., Японія – 28378 млн. дол. Для порівняння: Південній Африці цей рівень встановлено в 2 млн. дол., для Коста-Рікі – 16 млн., Тунісу – 66 млн., Марокко – 81 млн. дол. [19, с.19].

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1) напрямки розвитку України значною мірою не відповідають світовим економічним тенденціям;

2) Україна не підготовлена до вступу у СОТ. «Сировинний» напрямок її розвитку на перших порах - упродовж кількох років ще буде забезпечувати конкурентоздатність країни. Але без переходу на інноваційний напрямок підтримання високої конкурентоздатності неможливо;

3) сучасну позицію України на переважний розвиток малих і середніх підприємств можна оцінити не тільки як помилкову, але і шкідливу. Слід скоріше переглянути концепцію розвитку структури суспільного господарства. Доцільне оптимальне співвідношення і конкурентне співіснування великого, середнього і малого бізнесу. Держава повинна зайняти реалістичну позицію на відстоювання у рамках СОТ своїх економічних інтересів. Необхідно надати активну підтримку великим національним структурам у їх становленні, швидкому розвитку та гідному представленні економічних інтересів України у СОТ;

4) тільки ті країни, які враховують тенденції сучасного глобалізованого світу і мають ефективні стратегії конкурентного розвитку у змозі встояти перед загрозами глобалізації. Нереалістична оцінка Україною свого потенціалу і можливостей, ризиків і загроз у разі неприйняття відповідних управлінських заходів приведе до суттєвого зниження рівня її економічної безпеки.

Література

1. «Время» от 17.02.2007 г., № 29 (15738). -С.2.
2. «Время» от 30.11.2007 г., № 218 (15927). -С.1.
3. М. Папів Світовий досвід застосування соціальних стандартів. Економіка України № 1. -2004. -С.5.
4. «Голос України» від 10.04.2003 р.; Statistical Abstract of the United States. W., 2004-2005. -р.843.
5. Ю. Макогон, І. Майорова, Т. Медведкін ГМК України на зовнішніх ринках: стан і перспективи. Економіка України № 4. -2005. -С.72-80.
6. М. Якубовський, В. Новинський, Ю. Кіндзерський Концептуальні основи стратегії розвитку промисловості України на період до 2017 року. Економіка України № 11. -2007. -С.4-20.
7. О. Веклч Екологічний чинник формування конкурентоспроможності національної економіки. Економіка України № 12. -2005. -С.68.
8. М. Павлишнко Еквівалентний обмін – основа ринкової економіки. Економіка України № 10. -2007. -С.92.
9. М. Петрина Базові умови створення інноваційної моделі розвитку економіки України. Економіка України № 8. -2006. -С.39.
10. П. Єшенко Економічні теоретичні концепції та їх предмет. Економіка України № 5. -2004. -С.60.
11. М. Чететов Інноваційна складова ринкової трансформації. Економіка України № 11. -2004. -с.4-14.
12. Діяльність підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності у 2003 році. Статистичний збірник. Держкомстат України. -К., 2004. 326 с.,
13. Ю. Кіндзерський, Г. Паламарчук Проблеми національної конкурентоспроможності та пріоритети конкурентної політики в Україні. Економіка України № 8. -2006. -с.19-29.
14. Крючкова І.В. Конкурентоспроможність економіки України як фактор економічного зростання та євро інтеграції. Наукова записка. -К.: Інститут економіки та прогнозування НАНУ. -2005. -С.34,41.
15. І. Шовкун Галузевий сектор науки в контексті інноваційних процесів в економіці України // Економіка України № 10. -2006. -С.52.
16. Фролова Н.Л. Антитрестовая политика и нововведения (Опыт США). «США – Канада. Экономика – Политика – Культура» № 8. -2001. -С.32.
17. Удовик С.Л. Глобализация: семиотические подходы. -М.: «Рефл-бук», -К.: «Ваклер», 2002. -С.212.
18. Загоруйко Ю. Скромний успіх уникнення провалу, або СОТ після Гонконгу. «Дзеркало тижня» № 51 (579). -2005. -С.11.
19. Осика С.Г., П'ятницький В.Т. Світова організація торгівлі. -К.: «К.І.С.», 2004. -516 с.

КОВАЛЕВ Е.В. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ УКРАИНЫ ПОСЛЕ ВСТУПЛЕНИЯ В СОТ

Проведен анализ современного социально-экономического состояния Украины. Выявлено существенное несоответствие направлений развития Украины мировым экономическим тенденциям. Сформулированы риски и угрозы вхождения национальной экономики в СОТ. Предложены мероприятия укрепления экономической безопасности страны.

***

KOVALEV E.V. ECONOMIC SAFETY of UKRAINE AFTER the INTRODUCTION In WOT

The analysis of a modern social and economic condition of Ukraine is carried out(spent). Essential discrepancy of directions of development of Ukraine to world(global) economic tendencies is revealed. Risks and threats of entry of national economy in СОТ are formulated. Actions of strengthening of economic safety of the country are offered.

КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОСТІ, ПРАВА І БЕЗПЕКИ

УДК.338.351.863.1. (447)

В. Є. ДУХОВ, канд. екон. наук, доц.

Харківський національний університет внутрішніх справ

СТАН І МОРФОЛОГІЧНА СТРУКТУРА СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Розглядається стан і формування системи економічної безпеки України в організаційному та інституційному аспектах

Надійшла до редколегії 04.03.2008

Дослідження сутності та організація економічної безпеки України в інституційному аспекті сьогодні торкаються, головним чином, проблем економічної безпеки держави та суб'єкта господарювання. Але, якщо в організації економічної безпеки суб'єкта господарювання на рівні фірми більш менш чітко визначено об'єкт захисту, то цього не можна сказати про об'єкт економічної безпеки

держави. Часто-густо об'єктом економічної безпеки держави підмінюють об'єкти економічної безпеки, країни, регіону, людини. Мабуть це пов'язано з тим, що Конституція України визначає економічну безпеку як функцію тільки держави [1, ст.17].

Практика здійснення економічної безпеки України сьогодні, якщо її розглядати в інституційному аспекті, така, що усі нормативно-